

CODEX
JURIS BOHEMICI.

TOMI SECUNDI PARS ALTERA,

CONTINENS

JUS TERRAE ATQUE JUS CURIAE REGIAE SAECULI XIV-^{MI},

QUAM

IMPENSIS REGIAE SOCIETATIS SCIENTIARUM BOHEMICAЕ

EDIDIT

HERMENEGILDUS JIREČEK.

PRAGAE.

TYPIS GRÉGERIANIS.

1870.

PRAEFATIO.

Volumen hoc est pars secunda tomi secundi Codicis nostri, complectens monumenta Juris terrae et Juris curiae regiae saeculi quartidecimi (1306—1420); quae monumenta singillatim proposita haec sunt:

1. Carminum antiquorum fragmenta duo.
2. Decreta Brecislai I. ducis.
3. Statuta ducis Ottonis.
4. Decretum comitiorum regni Boemiae.
5. De tabulis terrae in Boemia et Moravia antiquitus institutis disputatio. Pag. 2.
6. Sententiae a judicio terrae Boemiae latae. 17.
7. Kniha starého pána z Rožmberka. — (Liber domini a Rosenberg). 68.
8. Fragmentum praxeos judiciariae 98.
9. Majestas Carolina (Statuta zemská) 100.
Appendix documentorum constitutiones „Maj. Car.“ illustrantium 188.
10. Řád práva zemského. — Ordo iudicii terrae 198.
11. Officium circa tabulas terrae 256.
12. Inventiones baronum 284.
13. Decreta duo Caroli regis 285.
14. Formae literarum apud tabulas confici solitarum 285.
15. Formae querelarum 312.
16. Formulae juramentorum 331.
17. Formae literarum judicialium 334.
18. Constitutio officialium terrae 352.
19. Pána Ondřeje z Dubé. Výklad na právo zemské české. (Domini Andreae a Dubá Explanatio juris terrae Boemiae) 356.

} Pag. 1.

20. Sententiae a iudicio terrae Boemiae latae. Series altera. 387.

21. Juris terrae Moraviae reliquiae. 398.

22. Jus curiae regiae. 403. Additamentum 414.

In hisce monumentis conquirendis qui consilio operaque nos juvarunt, sunt celeberrimi viri: Dr. A. Gindely qui tabulario terrae Boemiae administrando praest, Romualdus de Hube senator Warsowiensis, B. Wagner praefectus tabularii Treboniensis, Dr. A. Tille gymnasii Treboniensis rector, W. Schulz scriptor c. r. bibliothecae Universitatis Pragensis, V. Brandl tabularii terrae Moraviae atque Dr. F. Emler tabularii civitatis Pragensis praefecti.

Commodandis literis librisque manu scriptis concessaque describendi potestate nos adjuvarunt custodes administrandae c. r. bibliothecae Universitatis Pragensis praepositi et illustrissimi principes J. Adolphus a Schwarzenberg et Georgius a Lobkovic.

In proemiis tum primi tum hujus voluminis latine perscribendis magna ex parte officio studioque promptissimo operam nobis navavit Wenceslaus Wojáček, gymnasii Reginaegradecensis professor.

Quibus omnibus viris honestissimis de opere nostro optime meritis gratias ut debemus, persolvimus.

Impensas in hocce volumen edendum fecit inclyta R. Societas scientiarum boemica, quo nomine et ipsi et celeberrimo praesidi ejus Dr. Francisco Palackio singularem in modum nos obstrictos esse profiteamur.

Reliquum est, ut etiam typographiae Dr. Edwardi Grègerii gratias et laudes agamus, cujus cura effectum est, ut ab ornatu et specie nihil admodum huicce volumini deesse videatur.

Scribam **Vindobonae**, Calendis Januariis 1870.

H. Jireček.

7.

Kniha starého pána z Rožmberka. — Liber domini a Rosenberg.

Eximium juris slavici in Bohemia monumentum idiomae boemico scriptum Liber est quem Palacký a. 1835 „*Librum Radoslai*," Kucharski in collectione sua antiquorum juris slavici monumentorum (Najdawniejsze pomniki prawodawstwa narodów słowiańskich" (1838) „*Práva země české*" „*Jura terrae Bohemiae*" appellarunt. Codices autem in quibus hujus libri contextus reperitur, referunt eum ad dominum a Rosenberg, librum hisce verbis vel inscribentes vel concludentes: „*Práva starého pána z Rožmberka*," „*Práva pána starého z Rožmberka*" (i. e. *Jura senis domini a Rosenberg*), „*Práva kteráž byla u pána starého z Rožmberka*" (*Jura quae fuere apud senem dominum de R.*), „*Práva ježto je jměl pán z Rožmberka*" (i. e. *Jura quibus usus est dominus a R.*), atque Lobkoviciensis hoc etiam addit: „*Práva starého pána z R., někdy sudieho zemského*" (i. e. *Jura senis d. de R., qui olim iudex terrae fuit*).

Hic autem baro vel dominus nemo alius fuisse potest, nisi et pacis et belli artibus clarissimus Petrus a Rosenberg, qui inter a. 1280—90 natus, mortuo patre Henrico a. 1310 coenobium Alto-Vadense in Bohemia, cujus sacerdotibus studiorum causa commissus fuerat, reliquit et ingentes possessiones, quarum heres exstitit, administrandas suscepit. Statim postquam Joannes Luxemburgensis rex Bohemiae creatus esset, Petrus factus est summus regni camerarius, quo honore et munere brevibus intervallis temporum interjectis, dum vixit, functus est. A. 1340 regni capitaneus fuit. Atque ille non solum amplissimis honoribus perfunctus est, sed etiam bellica laude floruit, quippe qui cum Joanne rege proelio in Gallia cum Anglis commisso interfuit victoriamque ad Gallos sua fortitudine transtulit. Mortuus est 13. Oct. 1347 in coenobio Alto-Vadensi, quo paucis mensibus ante obitum se contulerat, quum exeunte anno 1346 magistratu summi camerarii se abdicavisset.

Camerarii dignitate reperimus d. Petrum functum fuisse aa. 1312, 1318 · 20, 1324, 1336—46, quam ob rem jus terrae penitus novisse potuit neque est cur dubitemus, quin ipse librum suo nomine nuncupatum conscripserit, quoniam quum in coenobio literis imbutus esset, scribendi certe fuit peritus. Senis autem nomen merito ei obtigisse videtur, qui quum inter aa. 1280—90 natus esset et a. 1315 uxorem duxisset, mortuus sit major annis sexaginta.

Quaeritur quonam tempore liber ipse conscriptus esse videatur?

At quaestionem ipse liber solvit. Scriptus est enim ante quam Nova Urbs Pragensis est condita, quam a. 1348 conditam esse scimus; nam „*utraque urbs Pragensis*" ibi commemoratur (měščením v Praze obú městú právo má . . .), quod ut de Majore quae etiam Vetus dicitur, et de Minoro Civitate Pragensi intelligatur necesse est. Scriptus etiam est antequam episcopatus Pragensis ad nomen et dignitatem sedis archiepiscopalis est proventus, ergo ante a. 1344, nam in contextu libri solum episcopi nomen usurpatur.

Difficilius est determinare tempus, ante quod liber conscriptus non est. In toto quidem libri contextu ita de iudicio Pragensi agitur ut inde appareat sub jurisdictionem ejus totam Bohemiam fuisse subjunctam, attamen iudicia provincialia sive minora nondum fuisse sublata. Ordinis iudicialium regulae, quae hoc libro continentur, tam perfectae absolutaeque sunt et tantam casuum varietatem complectuntur, ut inde de antiquitate supremi terrae iudicii iudicare liceat. Ei porro qui hunc librum scripsit, et emptionum tabulae et citationum notissimae erant, quas utrasque jam a. 1287—92 institutas fuisse constat (Cod. II. 2. 5). Grossorum tandem et hallensium mentio, qui nummi a. 1300 in Bohemia cudi sunt coepti (Cod. I. 101), id significare videtur, librum post annum 1300 esse conscriptum.

Denique si meminerimus, Plichtam a Roždialowicz de quo in libro sermo est, alibi et quidem in tabulis citationum a. 1319, altero loco reum citatum altero actorem in jus vocantem, commemorari et anno 1320 e numero iudicum terrae fuisse; porro si meminerimus, Ulrici (Oldřich) a Pacov (in libro Andreas (Ondřej) a Pacov dicti) nomen in tabulis citationum ad a. 1318 legi; tandem si reputabimus, dominum Petrum a Rosenberg eo tempore jam per aliquot annos regni camerarium fuisse: sententiam eam amplectemur, qua probatur, librum inter annum 1320 et 1330 scriptum esse.

Vetustissimum exemplar libri Rosenbergensis manu scripti est, quod inter annum 1358—61 conscriptum, nunc ad tabulas iudicii curiae regalis Praegae asservatur; folia habet 58. Caetera exempla sunt 19, unde jam P. Bohuslaus Balbinus (1621—1688) exstare librum hunc noverat (ibi et vetustissimae leges illae quae a latore Rosenbergicas veteres appellabant. De leg. vetustis).

Editio princeps verborum contextum ad fidem manuscriptorum exhibens quam curavit Palacký, nititur exemplarum iudicii curiae regalis, habetque lectiones varias ex aliis codicibus sumptas. Recens interpretatio latina curante Ilauka facta, typis descripta est in libro Kucharskii supra memorato. Eiusdem Ilaukae est interpretatio germanica, ad tabulas iudicii curiae regalis deposita.

Nos quum contextum verborum Libri domini a Rosemberg denuo typis describendum curaremus, exemplum ad tabulas iudicii curiae regalis depositum potissimum secuti sumus. Eius autem initium mancum est, nam primi quatuor articuli desunt, quos tamen ex aliis libris manuscriptorum cognitos habemus. Dein duobus locis articulorum ordinem perturbatum exhibet, nam capita IV, VI et VII (Palacký) ad „Citationem“ non pertinent. Praeterea pars extrema non est integra; nam secundum capitulum diminutionem quae articulo XI. (Pal.) continetur, caput XIX. excipiant oportet alia capita 29 (0 meziech etc.).

Verumtamen primitus fuisse liber plenus et integer videtur; nam illa tria capita IV., VI. et VII. ex numero eorum sunt, quae desiderantur; tantummodo alieno loco sunt inserta.

Noster autem libri contextus ab eo quem Palacký edidit, hactenus differt, quod capita eodem quo in cap. XI. (Pal.) indicantur, ordine se excipientia exhibet.

Editiones:

Kucharski A., Antiquissima monumenta juris Slovenici. Warszawa 1838.

Palacký Fr., Archiv český. I. Praegae 1810.

Dissertationes:

Palacký Fr., Pomůcky ku poznání staročeského práva a řádu soudního. ČCM. 1835.

Maciejowski W., Historia prawodawstw Słowiańskich. Ed. II.

Jireček Herm., Kniha starého pána z Rožmberka. ČCM. 1862.

A.

(O p ó h o n u.)

I. O komorníciích na pónon.

A. I. 1. Ktož pojme komorníka Pražského na pónon, má právo ot něho dáti, jemuž poručeno jest je rozdávatí, tři haléře; a ot pečeti, jenž zemskou pečť dáva komorníkóm, právo dáti dva haléře; to je písari, jenž dskami vládne, nebo komuž poručie pečeti rozdávatí.

2. V hrazské popravě právo jedniem komorníkem Pražským pónoniti, proto že je v tej popravě, v niež pónon; a proto komorníku právo dáti dva a třidceti halérův po cestě sém i tam, doňudž se nevrátí s pónona. A k svědčení pónona právo jest jemu dáti v hradě jedinu večeri, a nazajtrie jedinu objed, a vicec nic, a ztravu i sém i tam.

3. V jiné popravě Pražská nemóže pónoniti jedniem komorníkem do hrada, že ta poprava má také komorníky toho suda.

4. V jinú popravu Pražská poprava: Komorníku Pražskému právo jest dáti za jeho chodbu šestdesat halérův, to jest pět grošův, ješto pónonil; a chce-li pónod svú volí, aby on sám komorník Pražský dobyl sobě komorníka ot úřada tej popravy, v niež mu jest pónoniti s ním, daj jemu pět grošův, ješto komorníka má jmieti menšieho úřada, a ztravu po cestě sém i tam, doněvadž se s pónona nevrátita. K svědčení pónona právo jmá dáti v svéj hospodě jednu večereti i objedvati oběma. — Pakli pónod chce sám komorníka dáti Pražskému komorníku, toho úřada, v kterémž kraji budeta pónoniti: tehda pónod dáti má právo dva a třidceti halérův za jeho chodbu, že požene. An se vyprav až do hrada, aby přišel pónonu svědčit: za to jeden groš dáti, až domův aby se vrátil, vysvědčiv pónon; takéž druhý groš, to je za jeho ztravu. — Pakli pónod chce jemu ztravu dáti: tehdy k svědčení do hrada i s hrada domův nedaj jeho práva jedno dva a třidceti halérův.

5. Když pojme komorníka na pónon pónod: jmá právo dáti panošu, aby dovedl komorníky kde pónoní, a ztravu jim dáti po cestě, doňudž se s pónona nevrátie, ač komorník nechce bez toho býti; nepošle-li s ním, ani sám dovede jich, kde pónoniti, a proto pónon zameškán: i šsel. — Pakli chce komorník sám se dovesti, aby pónnal bez přivedenie: o to móž pónod s komorníkem ujednatí, že posly tepň podle komorníkův. Když se všiem právem die, vesda pónon prošel.

6. Když komorníku ztravu na pónoně dáváš: daj jmu na den jeden groš, nebo což móž groš zastati, takéž hrazskému, jako menšieho úřada.

7. Když s jednoho chleba mnoho pónodův na pónon: komor-

níci právo jmají vzieti, jakoby jeden pówod byl, že jsú společníci; A. I. proto jedno mýto. †) Pakli jsú mnoho pówodów, a jsú dielni, a jest ot nich jednoho pohoniti: právo jmá každý pówod dáti ot sebe zvlasti komornikóm mýto, jakoby pro jednoho šel, že je každý hospodář.

8. Když pówod chce v jednej popravě mnoho jich pohoniti: komornikóm právo z jednoho mýta všecky schnati, jakoby pro jednoho penieze vzal za pówon, že v jednej popravě. †) Pakli pówod chce ve dvou nebo ve třech popravách jedniem komornikem hrazským pohoniti: právo pówodu dáti komorniku ot každé popravý mýto, též jakoby ot jedné dal, protože v každé popravě právo dobytí komorníka, a trhy pohoniti.

9. Všecka potřeba, což komornikem právo zdieti, což pohnati nenie: to móż vše jedniem zdieti; jedno že na úmluvu, nebo rok dáti, nebo což komornikem zdieti: to jedniem komornikem.

10. Když pówod dá komorniku svůj kón, že na nem sněde pówon, nebo na úmluvu, nebo kterůž kolivěk potřebu: jest polovice mýta pówod převuzen, že koně požičil.

11. Znamenáno, kak je koho s právem pohoniti ženatého.

11. Když ženatého vládyku pohonie k hradu: právo jej komornikem hrazským pohnati trhem a doma, kdež ženu zastúpi na její sboží. A. II.

12. Ač jej zastúpi v Pražšce: tehda požen hrazský komorník sám, a opět trhem, k kterémůž najbliže s ženú v ty časy přisedi.

13. Pakli ženatého vládyku pohonie k hradu z jiné popravý, z dalsie než z Pražské: právo jej hrazskému komorniku pohnati trhem v hradě, a potom pojma hrazský komorník té popravý, v niež jmá pohoniti, k sobě komorníka ot úřada, jenz bude s ním pohoniti: u dvora, kdež ženu jeho zastúpi v téj popravě, jehož pohoní; a potom trhem v tom městě, v jemž súd bývá, ot nehož úřada pojal k sobě na pówon. — To učiniec: potom opět trhem, ač bliže které město příležití, jež ottud na trh chodie s toho sbožie, s nehož domem pohnali, pohna oba komorniky trhem; nebo jmáta spolu v jedno slovo svědčiti. — Cožby jinak učinili, ten pówon ztracen, ačby komorníky poznala (řkúc): „Jakž ny je pówod přivedl ku pówonu, tak jsmy sehnali.“

14. Když chce komorník v kterém městě koho pohoniti trhem: právo osvědčiti toho města richtářovi a dvěma konšeloma, koho chceš trhem pohoniti; proto, zda-by jenz pohonen otpieral se a řka: „Nepohonil mé trhy v těch městech, k nimž přisuzu, a dokládaju se toho města těch, jež komorník jmenuje, by jim osvědčoval, že mě trhem pohoní k tomu roku.“ †) Když se pohnaný proti komorníku

o to zdvihne, že ho nepohonil s právem trhu: úřad právo jmá po slati k richtáři a ke dvěma konšeloma, jůž sě komorník dokládá, aby po svém listě pověděli na jich vieru i na jich dušu, co jim známo. $\frac{2}{1}$ Když richtář a ta konšely vyznají, že jim známo, že je jim komorník osvědčil, že jej pohonil v tom městě trhem k tomu roku: ten při ztratil, jenž sě otpieral. $\frac{2}{2}$ Pakli oni by nevyznali, by jim komorník co osvědčieval, by jej trhem k tomu roku pohonil: ale pōhon ten jistý sšel.

15. Když pohonie komorníci: právo jim sehnati, kdež jeho žena sedí, trhem, nepropůščijíce neděl. Což propustie neděle, to je ukrátil: ne s právem sehnal; a dokládají sě tvé dušc, an vyzná ten den, v němžto jej pohonil: dočtú-li sě, že je zameškáno, proto pōhon ztracen i pře. $\frac{2}{1}$ Pakli komorník požene, ano více neděl v pōhoně, než právo, a vysvědčí, který den pohnal: dočtúce sě, že je neděle přestúpil, proto pōhon ztracen, že je ne s právem ho sehnal, i pře.

16. Když komorník přijde k dvoru a pohonic: právo mu vyzvati panošu nebo samého pána, i povědieti mu, ot koho pohoní, a k kterému roku, i k kterému úřadu.

17. Zamešká-li sě tet povědieti komorníkovi, jenž slyší ot komorníka pōhon, že nesedí s svú ženú tu, otňad sě pohoní: ač i tu panie nenie, když je to jeho sbožie, a je pōhon prošel; že na svědčení pōhona die-li pohnaný: „a já tu s ženú nesezu,“ a komorník: „mně na pōhoně u dvora nic nikýmž neotpieráno, by tu se paňú nescedl,“ proto s právem pōhon prošel.

18. Proto když komorníci přidú k dvoru, a kohož uzrie z dvora, dávajie mu rok věděti pōhonný: tomu právo říeci na tom místě: „Věz komorníče, žeť sde panie nenie; nevěřís-li, ale hledaj panie v domu, žeť sde neseď.“ Ačby komorníku ze vsi lidé pověděli, by paní doma byla: když u dvora otpierají, že panie tu nenie, to je právo komorníku po všem domu hledati, když je pobiezen. Nechce-li komorník hledati, a je pōhon, že die: „hledal jsem, nezastúpil sem,“ vysvědčije pōhon: proto pōhon sšel.

19. Když otpierajú u dvora komorníku, že panie nenie tu, a nepobiedí ho aby hledal, leč buď u hrada, leč u tvrce, nebo u dvora: ten je pōhon prošel. $\frac{2}{1}$ Protož když otpierajú, že tu paní neseď: a tu inhed právo pojieti komorníka, aby hledal, že tu panie nenie, že jinde sedí; říeci: „Komorníče! račiz jíti, libo-liť, na hrad (nebo kdež kolivěk bude), hledaj, a já tě všady zvozi, i komory otvieraje, kdež tobě libo.“ — Kdežby ho nevpustil, nebo neotevřel těch dveří, ježto komorník vzechtěl-by hledati: ačby tu nikda panie nebylo, a je ottad pōhon prošel, že nedal hledati, by tu paní byla, a pobiezeno hledati. Nebo komorník hledal i nenalezl, nebo nechtěl hledati: tudy pōhon sšel.

20. Když kto s ženú sedí purkrabí na cizím hradě ot kohož-

kolivěk, a chce by naň pónon prošel ten pówod, jenž pónoní: tehda hrazský komorník, jmaje s sobú druhého komorníka ot úřada toho kraje, v nemž kraji ten hrad leží ku popravě, s něhož chceš purkrabi pónoniti, a když poženě s hradu: tehda potom s tiem vezda komorníkem té popravu požen trhem hrazský komorník v tom městě, v němž sobě komorníka pojal; a opět druhým trhem v tom městě, kteréž najbliže k tomu hradu leží. — A potom opět hrazský komorník, šed, i pojme komorníka ot toho úřada, k nemuž popravu sbožie leží neda-keré, kdyžby mohlo-nebo jest toho purkrabie býti, jehož sú s purkrabstvie pónonili: hrazský komorník, jmaje toho úřada s sobú komorníka, i požen s jeho sbožie trhem v tom městě, kdež ot úřada komorníka pojal. — A opět trhem vezdy oba komorníky, i vsdy spolu, poženťa v tom městě, ač které bliže trhem leží k tomu sboží město; proto, aby se neotpíeral pohaný, a řka: „Nepohnal mne tu trhem, ježto moji lidé chodie na trh s toho sbožie, po nichž bych já pónon mohl zvědětí.“ Což tak nepožene, tu pónon ztracen. ⇨ Proto kdyžby s purkrabstvie pónon prošel, a s jeho dědiny jakúž má, neprošel, že nepohoneno, proto že žena sedí na hradě a na sbožíu nic: proto že se sbožie nepohoneno, tehda pónon sšel, že z cizieho sbožie pohnáno, a na cuzie sbožie nemůž vzvodu věsti. Ač se na vysvědčení pónona brání, tak je ne s právem pohnán; pakli se zamešká pónonu otpíerati, ale tehda pónon prošel. ⇨ Pakli pohnie s jeho sbožie, a dějí komorníkom: „Nesedí sde se paniu, sedí na purkrabstvi;“ proto sšel pónon, že ho také ottad neschnal, kdež s ženú sedí, že die na vysvědčování pónona: „Pohnal mě holomkem, a já paniu jmám.“ — Pakli se zamešká pónonu otpíerati, ale tehdy pónon prošel.

21. Kdež komorníky tepú u kerého pána dvora, a komorníci žalují: tehdy komorník najvyšší a sudí jmáta právo kázati ve dsky vložití, že je kmety nalezeno, aby jej pónonili jako holomka, že k jeho dvoru nesmějú komorníci chodití pro bitie.

22. Kdež komorníky sženú, že jich nenie v kterej popravě, neb úřad nechce ho komorníka dáti: ale hrazský komorník požen týmž právem, jakoby byl s druhým komorníkem, a je pónon prošel. Na vysvědčení pónona die: „nedán mi komorník,“ nebo die: „nenie komorníkův.“

23. Kdež holomkem sženú dva pónony, a do třetieho pónona se ožení: kdež žena sedí, právo třetí pónon schnati, jako ženatého (Kmeté nalozli).

24. Kdež komorníci pohnie, a dějú jim: „Pani jest u mšc,“ nebo „na hodech,“ nebo „na přebyvciech“: a je pónon s právem prošel; to nenie otpíeráno, že se domov brzo vrátí, a čeleš doma jest.

25. Pakli kdež komorníci pohnie, a otpíerajú, že dějú: „Nesedí sde s ženú,“ a povědie, že sedí na ciziej dědině u podružství:

ale právo sehnati ottadž, kdež s ženú sedí. Což by kterého ne učinil: a je pónon sšel.

26. Kterýž komorník kterého pána prosí, aby mu přijal za pónon, aby k nemu v dóm nechodil: když chce přijieti za sehnáný pónon, rok jmá dáti komorník, přiveda pána před úředníky, před nimiž pónony svědčie, nebo před písarem, ať ve dsky vloží, že „osvědčuji, že on N. komorníku přijímá za pónon ot onseha (Jindřicha) ottadto:“ — Kdežby jinak přijal za pónon, a tak neosvědčil: a je pónon ztracen, a komorník u vině, že na vysvědčení pónona pohnaný die: „Nepřijal sem za pónon;“ tehdy s právem komorníku lež dáti, že zameškal pohnati. Pakli vyzná, že jest za pónon přijal, tehda pónon prošel. ¶ Pakli pohnaný na se osvědčí před úředníky, před nimiž pónon svědčie: a je pónon prošel; nebo ve dsky na se vloží, a před najvyšším písarem osvědčí, že přijímá rok státi za vše pónony, jakoby jej sehual: tak jej je s právem sehual.

27. Když komorník potká paní i se páncem jedúce na cestě: nejmá práva pohniti, ledno vesda u dvora, kdež bydlel sedie.

28. Když který pónon s kterého sbožie nebo otkad projde, že na vysvědčení pónona neotpíral, by tu s ženú neseděl: více nemóz v druhém nebo i v třetím pónoně otpíerati, že je juž prvý pónon ottad nebo s toho sbožie sehnán, au na prvém pónoně neotpíral, že tu jeho žena nesedí, že ottad právo ostatek pónonův dohnati. Ale jiným móž otpíerati, ledno paní nemóz otpíerati z té pře.

29. Když komu kto oteprí se pónonův, že tu s ženú nezaštúpen na tom sboží, s nebož sehnán, že proto pónon sšel: ale zvěz, též pónon pohnaného na vysvědčení pónona, nebo na otpíerání pónona: „Otkad se velí pohniti, s kterého sbožie?“ nebo „Kde sedí s ženú?“ A když povie, s kterého sbožie se káže pohniti, že jmá právo povědiati, jakž ho poprvé potieží: vlož ve dsky, že se ottad kázal sehnati. ¶ Když poženú ottad, s nebož se kázal pohnati sbožie: a je proto pónon prošel, ač i tu panie, ženy jeho, nenie: že se nemóz tiem opíerati, by s ženú tu neseděl, proto že (se) tiem na dřevniciem pónoně neotepřel, a ottad se kázal sehnati, že se kryje s ženú.

30. Když požení koho s tó dědny, juž dědinu dětem svým vložil ve dsky, tak že sstúpil, a sám otec sedí s ženú na tom sboží, jež dětem ve dsky vložil, a vládne tiem: však pónon sšel, že Plichta otpíeraje se řekl: „Sudí! viztež na kmetiech, jest-li pónon sšel, že mě ottad sehual, jež má dědina nenie, ledno synův mých, že sem jim dal v Rožďalovicch; a dokládaji se desk, že se ot jinavad píšu u pónoniech, s jiného sbožie, jež sem sobě ostavil.“ Proto sšel pónon. ¶ Tehda pónon vztázal na pohnaném: „Pověz, kde je ta dědina, s nič se velíš pohniti nebo pohnati, ječ si sobě ostavil?“ Tehda jmenoval dědinu. Když ottad sehnán, ottadž svú dědinu po-

věděl, tehda povědie, že tu Plichta s ženú nesedí. A nepohnal-li k tomu s Rožďalovic, jež s ženú sedí: proto pónon sšel, že je věděl, kde s ženú sedí. Tiem sě dřeve otpieral, že s jeho dědiny nepohnil ho, a juž sě otpiera, že ho nesehnal, kdež s ženú sedí.

31. Když poženú komorníci. a dějú jim: „Pani nenie doma,“ a komorníci dějú: „a kde jest?“ „U deče přebývá,“ nebo „na hodech jest,“ neb „u přitele bydlí“: s právem pónon prošel, proto že sě na své sbožie vrátí s cuzieho chleba, a pónon zvie, kdy státi, že na svém hospodářstvie nenie. ¶ Ale což by bydlila na cuziem sboží, svú ztravu jmajúci, neb hospodyní jsúci: to jiz na svém bydlí, že jiz nenřebývá: což by tak pověděl, že tam bydlem bydlí a je pónon (prošel)

III. Znamenáno, kak je kterého pohoniti, jeuz ženy nejmá.

32. Kdož ho lomka pohonic, najprvé právo jej v hradě trhem pohnati jedniem hrazským komorníkem; a potom komorník požeň s jeho sbožie, kdež najbliže chce, a trhy.

33. Ač ku Pražsku sbožie popravú slušie. hrazský komorník sám, a trhy, k kterému trhu sbožie leží najbliže. Proto počne sám, že je s toho sbožie pohnal, ježto menšieho úřada tu nenie, nebo komorníka nenie.

34. Pakli jmá pohoniti hrazský komorník holomka s toho sbožie, jež je dále Pražské popravu v jiném kraji, a jest úřad, že móż s toho sbožie pohoniti v tej popravě k sídu: tehda hrazský komorník jma toho kraje ot úřada komorník(a) s sobú tovařišem, a požeňta tu trhem v tom městě, kdež úřad, ot nebož pojal komorníka. A s jeho dediny potom požeňta, ač i tu nesedí dvorem, ledno dajta tej vsi kmeti vědět, že pohoni(ta) k tomuto roku; a potom opět požeňta trhem v tom městě, k nemuž sbožie najbliže trhem leží. Tak pónon prošel.

35. Holomek nemůže na svědčení pónona otpierati (sě) tiem, že nepohná otad, kdež dvorem sedí; proto že móż dvorem nesedět, ani čeledi jmieti.

36. Pakli holomka trhy počne jako ženatého: ale tiem sě móż otpierati jako ženatý, že ho právem nesehnal.

37. Holomka móż pohoniti k každému úřadu, kterémuž jmá sbožie přiležie, že je vsady domem, kdež jezďt, ač i dvorem na jednom sboží sedí hospodářem. Proto jej móż pohoniti, kdo sedí, menším úřadem, kdež ledno dědiny nebo sbožie leží; že móż s právem ot úřada popravovati vzvodem k každému úřadu; pónon prošel, kterých dědin je hospodář.

38. Pakli je holomek ot otce synu neoddělený: a jej právo pohnati ot jeho otce dvora, a dohnati jako ženatého; proto že tu jmá, že u otce chlebí, a jinde mu ještě dílu nedal. Protože když syn

A. III. právo ztratí, že na otcovo zboží vzvedú, jakoby sám otec právo ztratil, že ještě otcových společníků. — Ale holomka otce syna nedielného, toho nemůže pohonit jinak, ani k jiným úřadům, ani s jiného zboží k menším úřadům, s toho zboží, ježto k tej popravě leží, a otec v jiné popravě sedí dvorem, a syn u něho na spolce. Ten pohon s právem ztracen, proto že otec může toho pohonu ot-pierati, a říká: „Syna mého pohonie sém s toho zboží, a to je zboží mé, že sem mu na tom nic nedal; pohoň jej ottud, kdež se mnú sedí.“

39. Vdovce právo sehnati jako holomka, týž právem, že se nemůže ot-pierati, ledno jako holomek, že ženy nemá. Vdovec mohl-by se ot-pierati lépe než holomek, že ho nepohnal u dvora jeho, kdež s dětmi sedí. Vdovce nebylo-by s právem k každému menšímu úřadu pohonit jako holomka, že nesedí ustávičně dvorem s čeledí, jako ženatý.

40. Paniu vdovu právo pohnati ottad, kdež vdova dvorem sedí, a potom jako holomka trhy dohnati. Ale nemůže se ot-pierati, by řekla: „Nezastúpil mne doma,“ že je jako holomek. Takéž se ot-pieraj každá vdova.

41. Kmetě vdovce může takéž pohonit i týž činy, jako holomka. Ač je i pani, že má též ot-pieranie jako holomek.

42. Panny neb děvečky právo pohnati ottad, kdež chlebí, a potom dohnati jako holomka.

43. Služebník králova právo pohnati před dvorského sudieho k dvoru listem sudieho, jenž mu rok dává před sobú státi, ze všeho což vadí. Tehda právo rok dáti, ač může stihnúti najbližší, za dvě neděli.

44. Tkáče právo pohnati trhy třmi. Když do hrada za tkáče pohonie koho, právo pohnati trhem prvním; tehda druhým trhem právo pohnati v tom městě, kdež naň druhého komorníka k sobě pojal ot menšího úřada, jej s ním pohnati; tehda vzdy oba komorníky jmáta opět pohonit třetím trhem v tom kraji, kdež najbliže město příležití k malému úřadu. — Když tkáče pohonie, právo jej takéž svědomě pohonit trhy, i týž právem, jako jiné domovité lidi pohonie. Ale proto jej trhy třmi pohonie tkáče, že svého nikde nemá domu ani zboží, ledno tká se, že není zasědlý, a proto je „otnikudž“ sehnán.

45. Biskupa právo pohnati kmetem zemským v hradě, v jeho dvoře, kdež dvorem sedí. — Jestli biskupa zastúpí kmet, v jeho dvoře pohone, tehda pohon prošel. Pakli nezastúpil biskupa dvorem, v hradě pohoniv: ale vesda daj prvé věděti domovniku nebo starostě jeho v jeho dvoře v hradě, že pohoníš; a potom vesda, kdež biskup dvorem sedí na zemi, opět požen jej komorníky, jako zeme-nina na zemi.

46. Vyššíe úředníky právo pohoniti kmetem, ale menšíe A. III. ako zemenína.

47. Purkrabi z Prahy právo pohnatí kmetem na jeho dvoře na hradě, leč buď s ženú, nebo nebuď tu; ale potom právo vezda dohnati komorníky, jako jiného zemenína, s jeho sbožie, kdež s ženú sedí nebo bývá.

48. Opata právo pohnatí komorníky v klášteře, a potom jako holomka dohnati z dědin. — Když opata ze co pohonie, právo pohnatí opata prvého, převora jménem druhého, probošta neb klúčníka jménem třetího, k tomu říci „a ves konvent.“

49. Abbatyši právo pohoniti jako opata nebo probošta, ježto nad jeptiškami.

50. Kanovníky právo pohoniti jako neženaté nebo vdovce.

51. Kněží právo pohoniti jako vdovce.

52. Ktož má ve dskách (v Čechách) sbožie a v jinéj zemi sedí, tehda právo pohoniti ty z dluha, což více deseti hřiven, nebo což trój póhon; tehda právo pohnatí s jeho sbožie dvěma póhonoma jako holomka nebo vdovce, nebo jakoby v zemi seděl, ale třetímu dožena, jako dřeve; tehdy tíž komorníci jděte do jiné země v dóm, kdež s ženú sedí neb dvorem; dajž věděti ledno třetí rok u dvora.

IV. Znamenáno, kak je koho v póhoniech dlúho držeti ve dskách, ač chce, aby jeho nepohonili, nebo uteci sě póhonem.

53. Když pojmeš komorníka na koho, tehda vlož jej ve dsky A. IV. z té pře, z niež trój póhon, a rok do šesti neděl státi, jež póhon svědčiti; a když póhon svědčie, tehda póhon kaž zmiesti prvý. — Tehda druhý póhon, vše na jednu při. Opět požen k roku do šesti neděl svědčenie póhona, ot toho dne, jež póhon dřeve byl svědčen. Když póhon budú svědčiti druhý, tehda kaž komorníkóm opět póhon druhý ztratiti. — Tehda třetí póhon, vše na jednu při. Opět požen k roku do šesti neděl státi, jež póhon třetí svědčiti, ot toho dne, jež póhon druhý byl vysvědčen, aby nebylo mezi rokoma více šesti neděl dále jedniem dnem. Cožby bylo dále, to póhon ztracen.

54. Když třetí póhon ztracen pospolu, tehda ta pře ztracena, že dá na to památne, že tu při ztratil; a z též pře tomu póvodu nelze pohoniti. Proto póhon třetí když budú svědčiti, tehda kaž komorníkóm, atí provedú třetí póhon. Tehda bude z té pře tepruv selmáno prvým póhonem; a ješče bude pohoniti vše z té pře dvakrát. (To bude pětkrát pohoneno, vše z jedné pře.)

55. Když spolu tři ztracie, že sě pohmaný jim oteprí na vysvědčování nebo na otovědi, že sé v jeduej při třem póhonóm oteprél, že jsú drie póhoni nan ztraceni: tehda pohmaný více té pře prázden, že dá památne, že jsú drie póhonové v tej při ztraceni, ač

A. IV. i ne spolu, nehda kdy ztraceni; nebo je v jednej při třikrát pónon ztracen.

56. Když dva pónony ztratíš v kterej při, třetieho pónona nelž ztratiti; proto, aby nebyla ta pře ztracena.

57. Když kto chce koho ve dskách pónonem držeti v bradě, požeň jej z té pře. což trój pónon z jedné pře. Požeň prvý pónon do šesti neděl najdalšiemu roku, že nenie právo jedniem dnem dále šesti neděl k roku přilnati, pónona svědčiti. Když prvý pónon, tehda změt. ~~¶~~ Potom opět, vše z té pře, požeň druhý pónon k šesti nedělém ot vysvědčenie pónona prvého až do vysvědčenie pónona druhého, aby mezi rokoma šesti neděl neminulo jedniem dnem vicee, jakž pónon svědčen. Když druhý pónon, tehda opět změt pónon. — Potom opět třetí pónon, vše z též pře. Ot vysvědčenie pónona druhého k roku požeň, jakžby do vysvědčenie roku pónona třetieho mezi rokoma přes šest neděl rok neminul; ~~¶ jedniem dnem vicee ten pónon ztracen, i z desk tiem vypustí pohnaného.~~

58. Když pónon třetí svědčie, tehda proved pónon. Když's ten pónon provedl, tehda jest proto prvým teprv sehnáno pónonem z té pře. Tehda požeň druhý pónon, i třetí, jako prvý pónon prošel; týmiž nedělemi i týmž činem sžeň, nezmatuje těch pónonův. (To bude pět pónonov v tej při, a třidceti neděl bude minulo u pónoniech v tej při).

59. Když pónoni projdú tej při, tehda otveď se ku pokludu, jakž najdále můžeš. Když to mine, tehda žaluj a zbav v kaple, nelž změt na žalobě. Ale pówod vesda stávaj na rociech nebo poručnik, at pohnaný pomocné dává, ač sám práva nemůžeš obdržeti.

60. Když prvá pře sejde, tehda z druhé pře opět týž pówod požeň, z nehož trój pónon, nepropúštije šesti neděl ot toho dne, jež se prvá pře dokonala, že je některému dáno za právo, nebo pówodu, nebo pohnanému. Jakžby mezi rokoma neprošlo šesti neděl do vysvědčenie prvého pónona z druhé pře: držíž pónony i vše právo týmiž činy i nedělemi, jako z prvó pře.

61. Když druhá pře sejde, že je již dáno za právo: tehda týž pówod opět požeň z třetie pře, z niež trój pónon, téhož, jehož drží ve dskách, ot toho dne, jež druhá pře konce vzala. Jakžby do vysvědčenie pónona prvého z třetí pře neprošlo šesti neděl mezi rokoma: držíž jej v tej při pónony i týmiž činy, jakož můžeš držeti u prvej při.

62. Když třetie pře přejde, že je již z nie dáno za právo: tehda juž pówod vypustil z desk toho, jehož držal v pónoniech, že je již troje pře přešla neda-která; že nemóž vicee držeti ijednohu u pónoniech, ledno do třetie pře.

63. Tehda, jehož u pónoniech drželi, ten již móž také pohoniti i v pohoniech držeti téhož, jenž jej dréve ve dskách držal,

takéž i týmiž činy, i takéž prodliti, jakož bylo prodleno, ač chce A. IV. naň, proto že je již z desk vypuštěn ot toho pívoda.

64. Pakli jenž vypuštěn z desk, proto že tři pře zdřžal na sobě, a propustí šest neděl ot toho dne, ot nebož z desk vypuštěn, nepohnav toho, jenž tě držal dřève v pónonech: tehda již opět tě móż pohoniti, jenžto dřève pohonil téhož, proto že jsa z desk vypuštěn, i nepohonil až neděle prošly, že tě opět móż ve dskách držeti jako dřève.

65. Když koho poženú, ano mezi rokoma šest neděl dále jedniem dnem: tehda ten požeň toho, jenž tě neprávě schnal, proto že ty neděle propustil, a tady tě z desk vypustil; když šest neděl mine, tehda požeň.

66. Když který pívod pohoní nebo upomíná z kterého práva, nestana na rociech ani poručnici, ani se nemocen klada, ani na tej potřebě byl jest, jiežby mu dali požiiti: tady jest z desk pohnaný výpuštěn, proto že se vymaže z desk toho dne, jehož dne proti němu nestáli; i móż pohoniti toho, jenž jej z desk vypustil, ač chce se naň utéci pónonem.

67. Když koho držíe ve dskách v pónonech, proto aby on jeho nepohonil, až-by léta dědinná minula: ale jehož držíe ve dskách, ten rei: „Proto mě pónoní ve dskách mě drží, abych jeho nepohonil z své dědiny, v níž mi se jest uvázal, ažby dědinná léta prošla; a já chci jej sehnati z dědiny, aby léta neprošla; když mě vypustí z desk, tehda budu žalovati z dědiny, z níž budu pohonil.“

68. Pakli chce odpoviedati ten, jehož držíe ve dskách, proto aby jej spieše vypustil, na prvém pónoně rei: „Jáz chci odpoviedati, z nebož na mě žaluješ.“ — Pívod nemóż se brániti, by naň nežaloval, když jest ten na súdě, jenž móż odsúdití; pakli tehda nenie toho, jenž móż odsúdití, tehda móże se brániti.

69. Když chceš, by tě spieše z desk vypustil, vstnp mu v otpoved tří pří; jakž tři pře projdú, tak tě musie z desk vypustiti.

70. Když kto chce, by jeho nepohonili, vlož ve dsky přieteli svému dědiny své, nebo svým dětem, že jim dáváš i sstupuješ, a ostav sobě málo dědiny k dědině, aby tebe tkáčetem nepohonili. — Ale kaž se přieteli polnati z té dědiny, jižtos jemu dal i ve dsky vložil, neda ze co; a ten jemuž dědina dána, ten na vysvěčování otpieraj, že pohnaný nejma tu nic, že je tvá dědina, žeť ju dal, a v tom se dokládaj desk, a veď ke dskám ludi, přivedť to, by to ležalo ve dskách, že je otepřel svědky právem, že mu je dal. — Tehda vice nemóż pohoniti toho, jenž dal ot sebe dědiny synóm neb přátelóm, proto že to leží ve dskách, že to zpraveno právem i otepřeno, že mu dány ty dědiny, ač by tu seděl i s ženú i vládl tiem zbožím, že móż utracovati toho zbožie ten, jehož sbožie, a to nevadí.

71. Pakli nesmieš otepřieti svědky, že ti je dáno: tehda jehož

A IV. pohonie, móż projíti pónon, že móż dáti na své právo památné nebo pomocné, že móż vzvésti, proto že vložil dědiny ve dsky, aby na ty dědiny nězvedli, a jsa sám těm dědinám hospodár; proto že neleží ve dskách otepření svědky, že pohnaný na tej dědině nic nej má, ani smie jie právem otepřieti, by beze lsti dáno jemu bylo. /— Pakli to ve dskách leží, že je právem otepřieno, že tu nej má: tehda viec nemóż pohniti toho jistého ottad. Pakli kdy poženu opět z té dědiny, tehda rei: „Pohonie mě ottad, ano zpraveno, že to dědina má nenie, v tom se dokládaji desk;“ viec nemóż jehlo pohniti.

72. Když kto chce u t é c i ššé pónonem na koho, ač jest v hradě, lepší právo komorníka prositi na pónon u komorníka; nenie-li toho, ale u sudieho; nenie-li toho, ale u komorníchieho druha; pakli toho nenie, ale u toho, komuž poručeno komorníky rozdávati, že jiný nemóż rozdávati. — Tehda ktož napřed komorníka pojál u tobo, jenž nejlepší právo jměl dáti: toho jest pónon napřed, ač toho dne pónon ve dsky vloží.

73. Pakliby pojem napřed komorníka, i nevložil pónonu ve dsky toho dne, ale sien nazajitřie, na nehož komorníka byl pojál: pojmiž naň komorníka u tobo, jenž jmá moc komorníky rozdávati, a ve dsky jej inhed vlož; proto tvój pónon napřed jde, že pojem on komorníka včera, i nevložil jehlo ve dsky. Proto tobě právo komorníka jmieti vedle desk, když rok na pónon vkiádáš.

74. Když kto uteče se na koho pónonem, prvé vloží jej ve dsky, a posléz komorníka pojál: ten je nemohl s právem ve dsky položit, že komorníka nemohl s právem jmieti vedle desk, kdež pónon vkládal. — Ale ktož uteče se na koho, prvé komorníka na pónon pojieti, a posléz ve dsky pónon vložil u tobo, jenž jmá moc komorníka dáti: toho jest pónon napřed, že je mohl ve dsky pónon vložiti, že jměl komorníka vedle toho jmieti, kdež ve dsky rok pónonu vkládal, jakž (ač) i oba vše jednoho dne dala.

75. Lepšie právo jmá utek se pónonem i ke dskám ten, jenž přijev sám k úřadu, i chce koho pohniti. Proto ač nedožene, ale na tom móż popraveno býti, že jehlo nedohnal, a sám ve dsky vkládal. — Ale přijede-li posel ot kterého, chtě se utéci pónonem ot neho, nemóż se s právem utéci, že je sám pówod nepřijel k úřadu, že nenie právo pónonu ve dsky klásti. Proto, ačby nedohnal, žeby nemohl úřad popravovati z nedohnanie, žeby přel, že je sám nebyl u desk.

76. Když koho u pónoniech držie, a chce polmaný spieše z desk aby jej vypustili, tehda na prvém roce polmaný rei: „Já chci odpoviedati, jakoby mě všemi pónony sehnal.“ Pówod musí žalovati, ač jsú ti, ježto mohú súditi, že odpoviedač móż v tom voliti, že musí naň žalovati. — Pakli toho nenie, jenž jmá právo otsúditi: tehda polmaný nemóż dobyt, by naň pówod žaloval bez své vôle,

kromě ač by sta oba svú dobrou vůli chtěla sě súditi; to v niú stojí, **A IV.**
že nemóž jeden druhého připuditi.

77. Ale póvod nemóž připuditi pohnaného, by mu odpoviedal
bez své vůle, a ješče ho nesehnáv všemi pónony.

78. Kohož u pónoniech držie, ten kaž vezda znamenati každú
přu, kteráž sejde.

79. Takéž i pónony, kteríž sejdú, kaž znamenati, že pónon
naň sšel.

V. V rozličných nárocích které právo.

154 80. Z plena jeden pónon: právo k roku pohnati, když chce, **A V.**
k najbližšiemu, do čtyř neděl; což rok bliže jedniem dnem, to pře
ta ztracena; jest-li rok dále čtyř neděl, že neprojde roku šesti ne-
děl: a je s právem sehnáno z té pře. 155 Pakli chce vše z té pře při-
hnati k najdalšiemu roku, to móž do šesti neděl; což by rok byl
dále jedniem dnem šesti neděl, že nenie méně k roku čtyř neděl:
a je s právem z té pře sehnáno. Právo voda.

156 81. Ze zlodějstva, což pomění, jeden pónon; též právo
pohoniti jako z plena; právo voda.

157 82. Z lúpeže jeden pónon; týmž právem pohoniti jako
z plena; právo voda.

158 83. Z lesa porubanie jeden pónon; jako z plena; právo
voda.

159 84. Ze vzebranie úrokův jeden pónon; takéž pohoniti
jako z plena; právo voda.

160 85. Z jetie jeden pónon; právo pohoniti jako z plena;
právo voda.

161 86. Ze zlata jeden pónon; právo pohoniti jako z plena;
právo železo; nemóž pohoniti k malému úřadu.

162 87. Věchův zavinitie, násilím pozítie, jeden pónon;

163 88. Z ohně jeden pónon; právo pohoniti jako z plena; o tu
při právo železo.

164 89. Z výboje jeden pónon; právo pohoniti jako z plena;
právo železo.

165 90. Z zítie jeden pónon; právo pohoniti jako z plena; právo
sirotčie.

166 91. Z kázanie jeden pónon; pohoniti jako z plena; právo
sirotčie.

167 92. Z přivedenie jeden pónon; právo pohoniti jako z plena;
právo sirotčie.

168 93. Z přijetie jeden pónon; právo sehnati jako z plena;
právo sirotčie.

169 94. Ze zrady, cožkolivěk zradil, jeden pónon; právo sehnati
jako z plena; právo sirotčie.

- A. V. 10⁷ 95. Ze vzoranie dědiny jeden pónon; právo voda.
 10⁸ 96. Z dlhu z kakéhož kolivěk, což méně lotem desieti hřiven, jeden pónon; právo svědky vésti.
 10⁹ 97. Z ran modrých, z mála nebo ze mnoha, jeden pónon; jako z plena právo sehnati o tu při; právo pówodu přísieci, co jmá ran ot neho, jenž bit; více práva nenie.
 110 98. Z ran z otvořitých jeden pónon; právo jako z plena pohnati; právo: pówod přísiez.
 111 99. Z ran z siných jeden pónon; právo sehnati jako z plena; právo: pówod přísiez.
 112 100. Z ran z krvavých jeden pónon; právo sehnati jako z plena; právo: pówod přísiez.
 113 101. Z lovu, jež v ciziem loví, jeden pónon, že je zlodějstvo; právo: sehnati jako z plena.
 114 102. Ze psa nehda z kakého i ze všelikakého jeden pónon, že to zlodějstvo; právo za přísahu vzieti na svú vieru; rci: „to beru na mú vieru i na mú duši; sem-li ten pes ukradl, böh daj bych opsěl jako ten pes.“
 115 103. Když pohoní ze sveřepic, to je trój pónon sehnati; právo železo.
 116 104. Ze šcepów uškozenie trój pónon; z toho právo železo.
 117 105. Ze včel trój pónon; právo železo.
 118 106. Z hlavy trój pónon.
 119 107. Z chromoty trój pónon, právo železo.
 120 108. Z očí vynětie trój pónon.
 121 109. Z jazyka uřezanie trój pónon.
 122 110. Z podávenie ženy trój pónon; právo otrpísieci sě samému sednému, že nevinen.
 123 111. Z děvojsťva otjetie trój pónon.
 124 112. Z unosby trój pónon.
 125 113. Z hlavy trój pónon; právo s meči sědati.
 126 114. Z příhlavného dobytka trój pónon; právo za kyje sědati.
 127 115. Z otboje trój pónon (staré právo, ale nové jeden pónon).
 128 116. Z dědiny uvázanie trój pónon, právo svědky.
 129 117. V zástavy uvázanie trój pónon; právo svědky.
 130 118. Z ssutie dědiny z přivuzenstva trój pónon; právo svědky.
 131 119. Z vyplacenie dědin trój pónon; právo svědky.
 132 120. Z sírotka přivuzného, chtě ho chovati, trój pónon; právo svědky.
 133 121. Z purgretné dědiny trój pónon; právo svědky.

170 122. Z dědiny, otpierajúce paní věna, trój pónon: právo A. V. svědky.

171 123. Z dluga kakéhož kolivěk, což více desietí hřiven jedniem grošem, trój pónon; právo svědky.

124. Z základa, což více desietí hřiven jedniem grošem, trój pónon; právo svědky.

125. Z opravy dědiny trój pónon; právo svědky.

126. Z rozdiela trój pónon; právo svědky.

VI. Při pónoniech co právo.

133

127. Když (kto) chce pónon prvý najbližšiemu roku položití. móż A. VI. položití do dvú nedělí. Což jest rok blíže dvú nedělí jedniem dnem méně: a je pónon ztracen. Ale což jest pónonu rok dále dvú nedělí, jakžby šest neděl neminulo: a je s právem pónon prošel. — Pakli chce prvý pónon k najdalejšiemu roku, móż položití do šesti neděl rok. Což jest rok šesti neděl jedniem dnem dále: a je pónon ztracen. Ale což jest pónonu rok blíže šesti neděl: jakžby méně dvú nedělí nebylo jedniem dnem dále, a je s právem pónon prošel.

135 128. Když chce druhý i třetí pónon s právem dohnati, týnž činem, jako prvý pónon řečeno, tak sehnati.

129. Když pónonie z té pře, z níž troj pónon, právo proměnití v druhém nebo v třetím pónoně komorníky hrazské, že nemóż jeden komorník hrazský všech tří pónonův sehnati, že móż hrazský komorník dva pónony sehnati, a druhý hrazský komorník, jenž bude proměněn, ten szeń pónon jeden.

137 130. Když sžene tři pónony z jedné pře dvěma komorníkoma hrazskýmá nebo třmi, tehda je s právem selháno, že jest u pónoniech hrazský komorník proměněn, pravě sehnáno. 138) Pakli vše tři pónony sženu, že projdu, jedniem komorníkem hrazským: tehda jest ta pře ztracena, protože komorník hrazský neproměněn v druhém něbo v třetím pónoně. 139) Ale menšieho úřada komorníka, ač chce, netřeba proměňovati, že móż vše tři pónony jedniem komorníkem sehnati.

140 131. Když tři pónony v kterej při zmatú: ta pře jest ztracena, že se tiem oteprí v odpovědi, že nepravě sehnal.

141 132. Když kto koho jmá v pónoniech, že jej jmá dohnati, ot svědčení pónona propustí-li šest neděl, že ho opět nevložil k roku pónona druhého nebo třetieho: a je tu při ztratil, z níž počal pónoniti, proto že jej z desk vypustil. Proto pak on jej pónoně po šesti nedělích, ač chce, vymaže se z desk.

VII. Kterak měščeninu právo pohoniti zeměnina.

A. VII. 202) 133. Měščenin v hradě obú městú právo jmá pohnati, ač chce, z hospody; v hradě móż pohoniti z dluha bez lota z desieti hriven; a z věčšie nemóż pohoniti z hospody, ani z jiného. 6. 3

203) 134. Pakliby pohnal blížie třetieho dne, tehda pónon ztracen; ale k dalšímu roku móż pohnati, jakož jest v suché dni, nebo snem zapovědný, ale jinda nemóż pohnati.

204) 135. Když pohoní z hospody měščenin, právo jedniem komorníkem hrazským pohnati, před polednem zastihnúti, i pohnati k najbližšiemu roku do třetieho dne. Pakli pohnal po polední, tehda pónon ztracen.

205) 136. Ale z jiného města měščenin takéž ~~nemóż~~ pohoniti, jako Pražský měščenin.

206) 137. Když zapovědný snem zemský, tehda měščenin móż pohoniti každého zeměnina na každý ten snem; ale jinda nej má práva pohoniti z hospody, jakž snem mine, ani u pónonu nej má státi. Ale na každé suché dni takéž móż s právem pohnati z hospody, ač móż sehnati za časa, žeby zastal v suché dni, pónon svědče, že z hospody sehnal. Pakli snem minul, nebo suché dni, pónon svědče: ten pónon jest ztracen, že nepravě sehnal.

207) 138. Když pohoní z hospody, právo pohnati z té hospody, ježto v niej stojí a koně rozsedlal. Když ottad šzene, z té hospody, potom požeň v oči, kdež jej potkáš, jehož si pohnal z jeho hospody; tehdy budeš pravě pohnal.

208) 139. Pakli budeš pohnal z jiné hospody, než on koně rozsedlal, tu stoje hospodú: a je pónon ztracen, proto že jeho z hospody z jeho nepohnal za časa. Pakli sehnal z hospody pravě, a jeho v oči nepohnal: a je pónon ten ztracen.

B.

Tuto znamenaj o rozličném běhu řeči, o odpovídání i o jiných kusiech.

200) 140. Prvé co opoviedati které škody, i vse opověd. *

Potom co kto jmá proč plniti.

Potom o stavování to vše, což potřeba. ✓

Potom nač komorníka přivesti, než pohoní ze co; nebo v který čas s posly bývati na dědině, pohoniec se oč kolivěk. *

Potom jmájuce posly komorníky, co před nimi mluviti, pohoniec se z nároka; vrátiece se před úrad co řeči.

Potom kak se je s právem vdáno: vše právo o vdání, co před nimi řeči.

Potom o kobylém poli všeckno.

Potom o obci.

Potom o meziech.

Potom o vynězdě všeckno.

Potom o letiech všeckno.

Potom o dědinách.

Potom kak dáníe ukládati.

Potom co móż komu dáti, kdy dáti dědin, nebo co, nebo sstupek.

Potom o jetí koně nebo což kolivěk.

Potom o jetí svého člověka, nebo což kolivěk.

Potom vše obtvrzování i otvedení ot úřada.

Potom o svodu, jež zpravce koně neb což jiného kolivěk.

Potom o zpravcu dědin i všeho.

Potom aby postavil, jehož se ručil, nebo o rukojemství všecko.

Potom o dědině k dědině zemským právem svědecvie.

Potom ke dskám svědecvie.

Potom na stav svědecvie.

Potom na purgretní dědinu svědecvie.

Potom do života svědecvie.

Potom s králem nebo s kralovú o dědinu svědecvie.

Potom s biskupem svědecvie.

Potom s kláštery, s mnichy i s jeptiškami svědecvie.

Potom s měščany svědecvie.

✕ Potom, že pohnaný tu nic nejmá, ottadž póhon prošel,

Potom člověka jemše svědecvie.

Potom pro dluh všelikaký k každému, také ze všelikakých základov, i vše což ludmi právo zpravití.

Potom o zavržení svědka svědecvie.

Potom z blavy i z přihlavného dobytku pomocníky zpravití se,

✕ kaké přivesti.

Potom ženského podávenie kaké přivesti svědecvie.

Potom kak svědecvie vésti nebo pomocníky všech řečí, vin,

✕ i všech nárokov, zpravití se.

Potom kto móż svědkem býti čím, nebo ze co jich kak vésti; o jetiú svědka.

I. O opoviedání.

210) 141. Opoviedati právo plen, výboj, lúpež, zlodějstvo, vzebranie úrokov, oheň, i to vše, což právo voda i železo z toho. ²¹¹ Opoviedati právo, že kázal škodu učiniti, že přijal, užil, zradil, i to vše, což právo ke čtyřem nedělém přihnati, a z té pře, z niez se právo

B. I. otpřisíeci samému svú rukú. ²¹¹⁾ Opoviedati právo chromotu, i všelikaké ohavy, rány modré i krvavé i všelikaké. — Opoviedati právo z hlavy i z přihlavného dobytká. — Opoviedati právo sverepice, včely, ščepy, a to vše, což jest nárok, trój pónon, právo voda i železo. — Opoviedati právo z podávenie ženy, z unosby, z děvojtva otjetie.

¹¹³⁾ 142. Tehda právo opoviedati škodu komorničiemu druhu a podsudku v hradě, proto, zdaliby kdy chtěl do hrada z toho pohoniti, afby prošla opověď před tím úřadem. ²¹⁴⁾ Takéž opověz k menšiemu nebo u malého úřada škodu, proto, zdaťby se událo k menšiemu pohoniti tomu, jenž jmá odpoviedati z toho.

¹¹⁵⁾ 143. Což opoviedá kto plen, nebo což právo voda nebo železo, nebo žitie, nebo což ke čtyřem nedělém právo přihnati, nebo z nehož budeš pohoniti: tehda to vše, což k úřadu opovieš, právo dáti, komuž opoviedáš, dva halře opovědčieho, což za časa opoviedáš. Pakli druhému opoviedáš úředniku, ale také jemu právo dáti dva halře opovědčieho. (Ale již berú groš opovědčiemu; to nenie právo.)

¹¹⁶⁾ 144. Pakli čas mišnul, že neopověděl, a potom opoviedá: tehda opovědčie, jakž móż milost na nich nalezti, ježto opověď jmajú, že na duši berú opověď.

²¹⁷⁾ 145. Když se otvedú na zemské právo v rok, tehda právo opovědce táhnúti, jako v úředě. ²¹⁸⁾ Tehda právo ot úřada opovědčieho tázati staré právo (ale již opovědčie právo, jmieti za žalobu na rotě miesto úřada dva člověky, ježto vysvědčíta, kak jima známo, nebo kak jest to opověděl).

²¹⁹⁾ 146. Právo opovědieti plen, nebo výboj, nebo což škody se jmu stalo, ot toho dne, jakž se škoda stala, do dvú nedělí; tak je s právem opovědieno. — Pakli mineta dvě neděli, jakž se škoda stala, a potom opoviedá tu škodu: tak juž ne s právem opovědieno.

²²⁰⁾ 147. Když úředníka nového usadie, jemuž právo škodu opoviedati: tehda právo jemu opovědieti tu škodu, již dřevniemu úředníku opoviedal, jež se mu byla stala za dřevního úředníka. Ot prvých suchých dní, jakž je usazen, opověz mezi suchými dni, donižby druhé suché dni nemínuly; a je pravě opověděl. ²²¹⁾ Pakliby minuly druhé suché dni, jakž (se) nový úředník uvázal, a potom mu opovie tu škodu, což se mu byla za dřevního úředníka stala, jemuž byl opoviedal: ale již ne s právem opoviedáno, že je juž čas minul. —

²²²⁾ Proto když vztěžie: „opoviedáno-li jest?“ a úředník vysvědčí, že die: „s právem opoviedá(no),“ tehda odpoviedati s právem žalobě. ²²³⁾ Pakli die: „neopoviedáno za časa,“ neb jakž jměl s právem: a je žaloba ztracena, že ne právo odpoviedati.

²²⁴⁾ 148. Plen, výboj i vše, což právo opoviedati, to móż opoviedati poslem svú škodu, ač chce, neb sám ten, jemuž se stala škoda. ²²⁵⁾ Ale z děvojtva otjeti, nebo z ženy podávenie, toho nemóż opoviedati poslem, ledno žena sama opověz svú hanbu.

226) 149. Když kto opoviedá pleu, nebo výboj, nebo což právo B. I.
šlo, že je ztratil: tehda právo řéci: „učiněna mi škoda.“ — „Pověz,
kterým nárokem? na kterej dědině? který den učiněna? pod kterým
svátkem opoviediena?“ Nebo řéci: „opoviedá pán můj svú škodu;
račiž pomnieti; vzřeptá-li se, kto sú mu učinili, chce rád na nich do-
bývati právem.“

227) 150. Pakli opověděl jmenem, kto mu škodu učinil, ano ješče
čas jistíně vyníti? s právem mohl staven býti, že jeho obúzie zlo-
dějem; a poslati k tomu, chce-li se zpravití obúzstva. Chtěl-liby se
zpravití obúzstva, opoviedač, musil-by se súditi o štju, že tak ne-
múdrě opoviedal.

228) 151. Když opoviedá která z podávenie, právo jie opovědieti
jmajíc krvavý šlojér nebo rúchu na svej hlavě, a úplet jeden roz-
pletší i rozmetavší prameny i řéci: „Opoviedaju, že jsem podávena.“

II. O plnění.

229) 152. Když kto komu slíbí co naplniti dřeve, a potom jemu B. II.
mýlí naplniti, posléz i nechce naplniti: ten, jenž dřeve slíbil na-
plniti, jmá plniti, a potom druhý jmá jemu také plniti, kdyžby
jemu tak co slíbil. Ale ten, jenž dřeve slíbil, ten naplně dřeve,
potom jmáš teprv upoinnati, at také naplní, což slíbil, jenž napřed
v slibě vězal.

230) 153. Ktož se zná v rukojemství, a tiem se brání, nechťe
plniti, a řka: „jal si toho, i obrals což jměl, jehož sem se ručil
v ty časy, když mě jměl vypravití, a tos učinil na mů škodu“: tehda
právo, vypravě se, nebo naplně rukojemstvo proto napřed; a potom
mluví nebo upomínaj, ač jmáš ze co' on-li, nebo byl jal.

III. O stavování.

231) 154. Měščené nejmajú práva staviti pro dluh pána, ani jeho B. III.
ludí, v jinej hospodě, ne' v svém domu; proto, kdaž mu směl vě-
řiti, tehdy jedno dobývaj jeho viec práven. Ale v svém domu hostě
svého móż staviti v tom, což protrávil, jehož mu nevěřil; proto,
zdaby host protrávě, i chtěl přeč vyníti bez hospodářovy vôle. Pakli
mu věří v svém domu, viec nelze staviti v němž věřil.

232) 155. Hospodář svého hosti v svém domu móż základ staviti
ve stě hřiven, nebo v čemž chce, ve stravě: ale za kúpiu, nebo
zač za jiné, móż staviti v svém domu bez lota pod pěti hřiven;
viec nemóż sám. 233) Když hospodář v svém domu hosti základ staví
za stravu: tehda právo v hospodářově ruce vypřisieci, co dlužen;
takéž za kúpiu. 234) Hospodář když staví za stravu hosti ne v svém
domu, kdež kolivěk: nemóż ho staviti v věčší, ledno pod pěti hři-
ven. Ale právo u hostě ruce, otpřisieci se samému, že ne dlužen.

- B. III. 236) 156. Vladyky nemóz staviti na tržišci kromě domu, doňudž nesede, ale nedědinného móz staviti na tržišci. Pakli zabie, bráně sě: ale prázdnu hospodáře.
- 237) 157. Tkáče, když právo ztratí nestáním, tehda móz jej staviti, ktož jej přemóz kolivěk, tak v městě, jako na cestě, nebo všady. Ale poslati po komorníka pówodu k tomu úřadu, kdež naň právo ustál, i dáti tkáče jemu, aby komorník jej s ním přivedl k úřadu, kdež naň právo ustál.

IV. O vzeti komorníka na ohlédanie.

- B IV 238) 158. Přivesti komorníka právo na škodu, když sě škoda stane, výboj, plen, oheň i vše nároky, což je právo voda i železo. — Takéž právo komorníka přivoditi ke všem ranám.
- 239) 159. Když prosíta poslov před odpovědi na ukázauie škody nebo dědiny: tehda právo pówodu jako pohnanému nebo poručníkóm bývati toho dne na dědině, jakž ve dskách vložen, jenž ot úřada dán, vezdy do poledne, a s tím každý svým komorníkem, jenž který pówodu jeho leží ve dskách, že mu dán s ním na dědině býti; nebo takéž odpoviedači s svým komorníkem býti, jako pówodu, vzdy do poledne. Ale s jiným komorníkem proměniec nelze býti, ledno jenž ve dskách leží.
- 240) 160. Pakliby pówod nebo pohnaný nebo poručníci nebyl který toho dne do poledne na dědině, jakž rok ve dskách: ten své právo ztratil. 241) Takéž ač-by či komorník nebyl za časa, jakoby sám (súpeř) nebyl; proč svého komorníka nepřivedl s sobú.
- 242) 161. Pówod nebo jeho poručník s svým komorníkem jmá napřed ukázati, kde sě mu škoda stala, nebo oč sě přie. Tehda když napřed ukáže, potom pohnaný pověz, co chce.
- 243) 162. Pakliby odpoviedač s svými přátely chtěl co mluviti s pówodem, aby neukázal, ažby poledne bylo nebo minulo: toho sě pówod střez; vezdy ukaž do poledne. Takéž odpoviedač střez sě, zda-by pówod, ukáže do poledne, i chtěl s odpoviedačem co mluviti, ažby poledne bylo nebo minulo, zda-by za tím neotřpověděl nic proti jeho ukázání.
- 244) 163. Jenž nesmie pro súpeře nebo pro je(ho) moc s posly na dědinu dojiti: tehda pošli svého komorníka, ať dá bezpečenstvo před sobú i před svú mociú přmírie, jakž beze vsie překazy svého života. 245) Pakli nedá, že die: „nejmám s ním ijedné nepřiezni,“ a nedie: „dávám všecko přmírie životu beze vsie zlé lsti, jakž potřebie“: tehda komorník, jenž slán, osvědčí to komorníku jeho, jenž je s jeho strany, kak mu odpověděl, a proto na dědině nebyl. Tehda když vysvědčita před úřadem, že nedal přmírie, tehda ztratil právo. že ho nerodil ubezpečiti života, že jej otbrozil ot práva.

246) 164. Z hlavy komorníka právo přivesti a krvavé rúcho ukázati. Pakli nemóž k hlavě přivesti komorníka, ale opověž že zabit i ukraden; ale k kostem nebo na rov komorníka přivesti. **B. IV.**

V. Co mluvíti před komorníky na ohlédaní.

247) 165. Když z žítie žalujú, před odpovědiú móž poslów prositi, z které-by dědiny, nebo dvora, nebo z kterého miesta by škodu přijal. **B. V.**

248) 166. Póvod řekl slóm: „Slyšta komorníky, že mi sě je škoda stala od Mikše z Dolan plenem nebo výbojem nebo tiemto nárokem, z niež škody sem jej pohonil ku Pražskému úřadu na mej zástavnej dědině.“ 249) Tehda pohnaný k tomu odpověděl a řka: „Jeho je zástava, a mé jest dědictvo; což sem učinil, to sem učinil na mém dědictví, což mimo jeho zástavu zbývá mého úroka na tej dědině, nebo mého práva.“

250) 167. Když posli před úřadem vyznali takéž: tehda póvod řekl: „Vztiež kmety, s právem-li mi bóh pomohl, že odpověděl: na svém dědictví učinil, a za mů zástavu nic neotpověděl, jež sě mi škoda stala.“ (Kmetie nalezli.) 251) A nebo rei: „a které právo jměl učiniti, znaje zástavu, a ode mne jie ješče nevyplativ?“

252) 168. Když sě pohoniec ze škody, by na dědině učinil, a pojme posly aby pokázal, kde sě škoda stala, a když sě oba súdeře budeta držeti dědiny té, na nižto ukazuje, by sě škoda stala, a řka: „to je dědina má; ač sem co, nebo což sem učinil, to sem učinil na svej dědině, že to dědina má takáto.“ 253) Tehda když sě oba vdáta, tehda sě právem oba dědiny držita na tej dědině, jež sě vdala; tehda pohnaný ze škody nebude odpoviedati, že sě dědiny drží.

254) 169. Ale póvod pohoň z dědiny, ač chce škodu obdržeti, z niež dřéve pohonil. Tehda když póvod dědinu obdrží na tom, jehož ze škody pohonil: tehda bude škodu obdržal, z niež byl dřéve pohonil, proto beze všeho práva, že i z dědiny i ze škody pohoneno. 255) Pakli póvod z dědiny nepohonil, nebo propřel: tehda je pohnaný škody té prázden i beze všeho práva té pře prázden.

256) 170. Pakli sě oba držita dědiny před posly, že oba zvyváta svú dědinu, a nevdáta sě na tej dědině: tehda právo o dědinu beze všeho póhonu svědky vésti, jakoby z dědiny selmal, jakž posly povicta, kak sobě dědinu zvyváta; o tu řeč nebo na tu řeč právo svědky vésti, jež sta sě oba nevdala.

257) 171. A když póvod dědinu obdrží beze všeho póhonu: tehda teprv póvod žaluj z té škody, z niež byl dřéve pohonil nebo slóm ukazoval; proto že je dědinu obdržal nepohoniv. 258) Pakli odpoviedač dedinu obdrží bez póhonu: tehda je té pře prázden ze škody, z niež byl dřéve pohonen.

VI. O vdání.

- B. VI. 259/172. Když sta pojala posly na ohledání, kde se mu škoda stala, z niež pohoni: když se vzepřita, móż jeden vdáti druhého, pakli druhý proti tomu nevda svého sůpeře. V
- 260/173. Když jmáta sůpeře s posly na dědině býti ukázanie škody, z niež pohonita: jest-li póvod křiv, tehda jed' po svój dědině po mezi, ač leží tvé pole podle toho pole, na němž škodu nebo pole ukazuješ; proto, zda tě vdá, že tě bude na tvém vdal, o něžto se s tobú pří; takéž odpoviedači právo.
- 261/174. Vdanie prvě tři sta halěřův; druhé šest set halěřův; třetie devat set halěřův; vdanie v ohřeb to je, což na nem a pod ním, málo nebo vele, nebo mnoho nebo málo; to jde vše na úřad.
- 262/175. Pakli řekl: „dávaju jej v ohřeb i šíju,“ bezpravně vdal; proto při ztratil, že život vdal.
- 263/176. Ktož vdá prvě vdanie více než právo, ten při ztratil.
- 264/177. Když posli na dědině na dvoře, móż vdáti póvod prvě v tři sta; tehda opět póvod na prvém poli móż vdáti v šest set; takéž na druhém poli v devat set; takéž na třetiem poli móż vdáti v ohřeb.
- 265/178. Kohož vladie več, s právem nebo bez práva, to je s právem na úřad vdanie. Vdanie zpravte napřed, jakož komorníci vyznajú, že sta se vdala.
- 266/179. Kohož vdadie ořúc, nebo pasúc, nebo plot družiec, nebo jedúc kdežkolivěk: jakž jej kolivěk vdadie, když je bez póhonné řeči, že sta sůpeře neprosila poslov, jmá se u komorníka vyručiti v to, jemuž vdán, v tom v němž vdán, ač chce ten, jenž vdán. *— Pakli nechce se vyručiti, že jmá zlý základ na sobě, v němž vdán, nebo nemóž, že mu nevěrie: ale daj základ ten, v němž vdán. >>Pakli základu nedáš, ani se vyručíš: tehda odbyls právo.
- 268/180. Ale což před odpovědi posly pojmu a vdadie se, v tom vdání netřeba základu bráti ani zarukovati, proto že se musie k úřadu vrátiti, a dřeve vdanie zpraviti, než jim které právo naleznú.
- 269/181. Ale na komorníka když vdadie k úřadu koho, poručníka-li nebo sůpeře, z toho a na toho komorníka, jemuž vdán v čem, vejde v dobrém nebo ve zlém; má u nebo s něho vziati až do hac; nedá-li, ale otbyl. Takéž, na čemžby vjel. Proto ktož má s posly býti na dědině, vzvlec na se což najhoršieho móžeš, a pěš jdi.)
- 271/182. Sveřepice nemóž vdáti, kteráž na sobě znamenie jmá na spase, proto že chodí s znamením kobylym polem. Ale pohoú ze škody, což vadí ot sveřepic. 272) Pakli která sveřepice chodí bez znamenie: ač jmá i kobyly pole, a ji móż vdáti na svej dědině, že chodí jako orné klise; takéž podkovaná sveřepice, jako orné klise.
- 273) Kdež sveřepice majú na obci obory, ty kobyly móż vdáti, že

kobylého pole nejmajú. ²²⁴⁾ Sveřepice ot svatého Havla mohlú choditi kdež chtie po oseňch, kakž najdále nebo najbliže, bez pastvy; do svatého Juřie nemóž jich vdáti. Ale ot svatého Juřie do svatého Havla právo sveřepice pásti pasteveci nebo kobylníku, že nemohú choditi kudyž chtie, že mól s právem brániti, že mól na škodě vdáti. B. VI.

²²⁵⁾ 183. Staré právo, když pluh vdán, an oře na jeho dědině, prvé vdán i druhé, netbá-li toho, proto nepojat pluh ani sveden; a když třetí vdán, tehda jed' před úrad, a řka: „bezpravně vdal, prošu práva.“

184. Tehda ktož dědinu propří, o nižto -sú se vdávali, ten ydanie k úradu zprav, že na nem ostalo vdávanie. ²²⁶⁾ Ale již nové právo: jakž vďadie, tak ihned vďanie zpravití, když komorník rok dá; ale pohon z té škody toho, ktož tě bezpravně vdal.)

²²⁷⁾ 185. Takéž mól vdáti na cestě na bezpravnej, nebo u pastvě na svém, i nezapoviedav komorníky ani trhy.

²²⁸⁾ 186. Kdyžby kto na ciziem plot postavil, mól komorníku vdáti plot. Když vdán prvý kól, tři sta halěrův, a druhý minúti bez vďanie; a opět kól podle, tři sta; vše tak pořád vďavati, každý kól po třem stom, a vždy jeden kól minovati. Přídruhy vše pořád nemioujic izádné, vdáti mól ot každé přídruhy po šesti set halěrův. Veřeje po devieti steh halěrův mól vdáti.

²²⁹⁾ 187. Když kto jede neb jde bezpravnú cestú, nebo loví, nebo pase, nebo činí cožkolivěk na mém, bez mé vôle: mól jej vdáti komorníkem k malému úradu nebo k většímu.

²³⁰⁾ 188. Ale súsěda, s nímž je nebo jsi v jednej vsi, toho nejmaš práva na planej dědině vdáti, ledno na škodě mól vdáti, že máte obilé.

²³¹⁾ 189. Přiece se o dědinu, když se oba súpere dědiny držíta: tehda nemóž se vdáti k malému úradu, proto že se nelže o dědinu sđiti před menším úradem.

²³²⁾ 190. Když pohnaný za odpověď dědiny řekl „proši poslov“: když s posly byli na dědině, tehda pówod řekl: „v tyto dvory pokazuji,“ a byv na dědině, (řekl): „tito dvorové s tú dědinú, což k těm dvoróm slušie, pro něž sem pohonil, to je dědina má poslúpná po mém otcí Petroví z Boru někda řečeném, an mi se uvázal.“ Tehda pohnaný proti tomu řekl: „a já té dědiny sobě nedědi, ale drži ji k zástavě ve stě hriven ot Oldřicha z Pacova.“ Když posli takéž vyznali, tehda pówod chtěl tiem zjiskati: „zvěztež, že pověděl, jmaje k zástavě, a nepraví, by jměl opravcu.“ ²³³⁾ Tehda to mu nalezli, že mu nebylo potřebno opravce jmenovati před posly, že je jedno věděti, za kterou dědinu kak odpovědieti, kak mu jest která dědina přišla, z niež pohoní, že mól jmieti rozličné dědiny; proto posly vydávajú.

²³⁴⁾ 191. Když u pónoně stojéc, pojmeta posly: tehda pówod ukaz to, z nehož žaloval, ano vzdvy vzejdí na každý dvór. o něž se vřís:

B. VI. takéž na dědinu vzejdi, jež jest po těch dvořících, z nich pohouš, svým komorníkem, a ukáž; z této dědiny, jež k těm dvorům slušie. 295) 192. Ktož na dědině s posly jmá býti, ten jmá vzjiti na tři pole, ukazuje, že je to jeho dědina. Tehda je juž všu ukázal, jakoby na každém poli byl, z nich dědiny pohoni; že nemož vše škody ukázati. 296) Pakliby pówod byl méně tři poli, tehda je neukázal dědiny, že je nebyl jakž právo; proto bude ot dědiny pustil. 297) Ale vyňmeta-li aby nevzchodila na tři pole, nebo nač kolivěk, ledno na jednom místě, kdež stojíce kolivěk, kak jmá kto k čemu právo, na každém stála svým právem: tehda proto nic neztratila, ledno přídě na svú přu.

298) 193. Na obci stoje ktož ukáže cokolivěk, ten to propustil, že nestál na tom, o něž se přita, že to ztratil, ktož to učinil, že nevstúpil v to, o něž posly vzala, že bezprávně ukazoval, že s právem pedovedl.

299) 194. Když dvory ukáže, a dědiny nic, a z oběhó žalováno: tehda je dědinu propřel; ale o dvory se sudte, že sú s právem ukázáni. 300) Pakli na dědině stál, že byl jakž právo, tehda je vzchodil, a v dvořících nebyl, jedno jinde stoje ukazoval: tehda dvory propřel, proto že ho nejma práva vdávati, ledno na tom, o němž posly pojeli. 301) Ale o dědinu se právo jumají súditi, že sta se směla držeti, že sta se mohla vdávati, a toho se s právem držala.

VII. Znamenáno o kobylym poli.

B. VII. 302) 195. Ktož kúpí kobylyé pole, právo jmá dědinných let za opravce nepropustiti, proto, zdaliby mu bránili kobylyého pole, aby mu zpravec zpravili. 303) Pakliby se zameskal, že za opravce propustí, a potom pustí kobyly: ač je i vzdy bylo kobylyé pole, ale potom musí sobě sám zpravovati; proto kobylyého pole neztratí.

304) 196. Pakliby dřéve nebylo kobylyé pole, a kobyly (již tu) chodily dědinná léta, a ty kúpil s kobylym polem: juž je prodržal kobylyé pole; tehda proč nebránil za opravce.

305) 197. Ktož kúpí kobylyé pole, a ve dsky vloží to: tehda dobuď hraszského komorníka, ati vysvědčí před úřadem, že tē ot úřada pojem, i zapoviedal na třech trzích okolních toho sbozie, že to kúpil s kobylym polem; jmá-li kto co proti tomu mluviti, tehdy toho do let brani; on pro chudobu nemož kobyly po kobylym poli pustiti, a proto trhy zapoviedá, a k tomu ve dsky vloží. 306) Tehda proto kobylyé pole bude jmieti, že je okolní súsed nebránil za časa a za opravce kobylyého pole, i za let, a v tom se dokládá desk zemských, že je léta vydržal tři nebo dědinná.

VIII. Znamenáno o obri.

297) 198. Obce ne právo měřiti podle dědiny v kúpi, ač více sú- B. VIII.
sédlov jná, než ten, jenž prodal; proto že súsěd má též právo,
a může obrániti rozoranie.

298) 199. Pakli jednoho samého jest obec, a nikto tu dědiny ne-
jmá; ten může z nie učiniti, což chce, že mu není kto proč bráně.

299) 200. Ale když prodá dědinu, obec nejma právo měřiti, proto
že to zvoľe, a kúpil se vši zvoľi.

(*il t v s e s k o n d u j i t o p r á v o , j e ž l o j e m ů l p á n z k n i h y R o ž m b e r k a z m e n .*)

IX. O mezích.

X. O vynězdě všeckno.

XI. O létiích všeckno.

XII. O dědinách.

XIII. Kak dánie ukládati.

XIV. Co mōž komu dáti, kdy dáti dědiny, neb co, nebo sstupek.

XV. O jeti koně, nebo což kolivěk.

XVI. O jeti svého člověka, nebo což kolivěk.

XVII. Vše obtvrzování i otvedení ot úřada.

XVIII. O svodu, jež zpravce koně neb což jiného kolivěk.

XIX. O zpravcu dědin, i všeho.

XX. Aby postavil jehož se ručil, nebo o rukojemství všecko.

XXI. O dědině k dědinu zemským právem svědectvie.

XXII. Ke dskám svědectvie.

XXIII. Na s'av svědectvie.

XXIV. Na purgretui dědinu svědectvie.

XXV. Do života svědectvie.

XXVI. S králem nebo s kralovú o dědinu svědectvie.

XXVII. S biskupem svědectvie.

XXVIII. S kláštery, s mnichy i s jeptiškami svědectvie.

XXIX. S měščany svědectvie.

XXX. Že pohnaný tu nie nejma, ottadž pōhon prošel.

XXXI. Člověka jemše svědectvie.

XXXII. Pro dluh všelikaký k každému; také ze všelikakých zá-
kladov, i vše což ludmi právo zpravití.

(Znamenáno po odpovědech co právo ze co.)

300) 201. Když otžalují z dluha, an odpovie, že se pozná v něčem, B. XXXII.
a za ostatek práva prosí: tehda v němž se poznal, to polož před
křížem tehda, když rok uložen bude přísaze, dřeve než budeš při-
sahati. Pakli nepoloží, ale za ostatek nelze práva činiti, jedno proto
všiu při-ztratil, z niež pohnán byl.

B. XXXII. 114) 202. Když odpovie, že jest jemu složil, tehda při ztratil, že ve při nebyl na jeho škodě. Pakli die: „po dskách zpravil sem sě proto,“ ztratil; a když to dskami ukáže, že sě zpravil, tehdy obdrží.

(Znamenáno, komu sě kak z které řeči zpravovati nebo postihati, nebo co právo.)

115) 203. Když král žaluje na koho, že mu lovišče opustil, neb na zeměňna, nebo na pána: tehda král postihni svědky svými, dědici, služebníky, jakž právo z většieho dluhu. Také brání-li sě proti tomu ludmi, tehda veď svědky, jako z dluhu.

116) 204. (O měščeniech v zemském právě svědky.) Měščenín, když koho vini z dluha, že přijal na sě za koho zeměňn, že vstúpil platiti základa: měščenín proti každému též právo vedi, jako zeměňn/z dědín (dluhóv?) ze všelikakých, z nichž koho vini, nebo kto jej.

117) 205. Takéž právo veď, jako zemené právo jmajú vésti: že na škodu vzal pro dluh, že kázal vzieti ten, jemuž vinu dáva. Tehda když odpovídá proti měščenínu, že nekázal jemu vzieti: právo sirotčie, aby sě otpřisáhl, že nekázal vzieti. Pakli odpovie, že die: „nevěři tomu, by toliko škody vzal“: tehda měščenínu popřisez sám svú rukú, co vzal škody. Ale/otpovčďěl(liby): „nejmáš více škody, ledno sto hriven“: tehda otpřiseže sě ten, jemuž vinu dávajú, sám svú rukú.

118) 206. Měščenín, když vini z dluhu za kúpiu, nebo za stravu, že jemu samému věřil, zač kolivěk dlužen, že u neho vzal nebo bral cožkolivěk: právo sirotčie. Také za rukojemstvie, že k měščenínu ručil za koho, právo sirotčie.

119) 207. Měščenín základa též právo jmá, jako zeměňn, že vstúpil. Měščenín z dluhu, též právo jmá, jako zeměňn. Měščenín z nárokóv, jako zeměňn.

120) 208. Man, v Čechách sedě, též právo jmá sě otpřiseci, jako zeměňn, zemským právem.

121) 209. Když opovie před odpovědiú zpravce N. odtudto; „toho jsem jměl tej dědině zpravcu, ten mi jest umřel, proto muši sám sobě zpraviti“: tehda proti tomu die-li: „nebyl to zpravce,“ nebo: „nevěři tomu“: ale právo o zpravci jako z dluhu.

122) 210. Když žalují na paniu z nároka, ana ve vdovství jest: tehda před odpovědiú zvie, kdy sě stalo; odpovie-li: „dřeve (než) za muž sem nešena, to sě stalo,“ právo ludmi dolčiti, že je dřeve toho času za muž šla, těmi svědky, jakž na peníze.

123) 211. Když sirotek odpovídá za otcóv dluh, že die: „ani vědě, ani mi přikázal platiti“: tehda jemuž vinu dávajú, ten otpřiseže sě sám svú rukú. Z toho více práva nenie, to je sirotčie právo.

124) 212. Když kto na koho vzmluví rovně na rovni, že jest krá-

lovi nevěrný, že jsa s ním, i byl v boji, nebo jeho lidé jeho ká-
zaniem, na královu škodu, a chce životem lčiti: tehda proti tomu
otověď: „nevinen jsem, a chci se zpraviti, jakž mi kmeté naleznú.“

125) 213. Komuž vinu dávajú, by za přiměřiem škodu učinil, právo se
otpřiseci sirotčiem právem Takéž, by koho zabil za míru (vierú), též
právo. Ježto jeho panoše za přiměřím učinil: tehda právo panošu
postaviti, ať se zpraví, což jej vinie, by učinil; právo sirotčie. Pakli-
by přel, že jeho panoše nenie dřeve přiměřie, pán pokaž sirotčím
právem. Takéž die-li, že jeho nebral u přiměřie, též právo.

127) 214. Jindřich ze Bečvář mluvil nebo pravil jemn, že jeho
Jan z Dobročie chtěl Mikše ze Lhoty zabiti, nebo toto učiniti, toho
chce životem dolčiti: tehda když otpovie: „nemluvil sem,“ nebo: „ne-
pravil sem, a chci se toho zpraviti právem“: ale právo, otpřiseci
se sirotčím právem, že toho nenie.

128) 215. Když kto slíbí rukojmé své vypraviti, v němž je za-
stavil, a pro chudobu nemóž, že jmá ledno dědinu, a statka nej má:
tehda přisěz, že jiného nej má jimžby je vypravil; ledno což jim po-
stupuje; a oni učinite nad tiem což jim lubo. nebo držte k zástavě, nebo
k dědině, prodajte za svůj dluh, což jsú zaň ostali dlužni, a tudy
svú vieru vypravuje. Dvorské tehda právo, přiseci samému svú rukú.

129) 216. Když rovně na rovni vzmluví, by mu co učinil za vierú,
nebo komu (jinému): tehda právo podle otpovědi; nebo nelze ijedné
nevěry ničímž postihnúti ludmi na dobře schovalého člověka, ni pro
hospodu, což k sedání neslušie. Ledno jenž se praví nevinen, ten
se otpřisěz sám svú rukú, to je sirotčím právem, jakž se v otpovědi
zpravuje; nebo nelze ijednomu ničiež cti zbaviti přísahami. Ale ten,
jemuž jde na jeho čest, ten jmá lepší právo brániti právem sirotčím
své cti za všelikakú vinu, což neslušie k sedání.

130) 217. Prvá nevěra, s hospodú svú léhati; druhá nevěra, chtěl
hospodu zabiti; třecie nevěra, jež hospodu zradí na bezživotie.

131) 218. Když otpovie po dskách, že je psance zabil neb zalubil:
tehda se právo doložiti popravece toho kraje, ktož jej jmá na svých listech.
Pakli popravece umřel: tehda nemóž své viny na ijednoho přivesti
ijedním právem, proto že jemu jde samému na šíju, když otpovie
před otpovědiú: „jestli mi s právem které právo jmicí s ním, an se
zná, že tiem vinen, nebo obúzen, nebo psán, nebo v tom nalezen:
móže-li na mě svú vinu přivesti kterým právem?“

133) 219. Ze psa když žaluje, že ukradl strážu, schovav sbožie: nenie
právo přísahati, ale vzieti na svú vieru, že nevinen, jakž otpověděl.
(Když kto žaluje že mu kto ukradl stráži vzhovaného na svém
sboží, nenie právo přísahati, ale vzieti na svú vieru, že nevinen jakž
pověděl.)

134) 220. Když žalují, že mu dal kurvy syn: na to ludi vésti
právo, jimíž to postihne. Pakli se hránil pravějšti svědky, tehda

B. XXXII. právo z toho. Ale znal-liby to otpoviedač, že řekl, a chce toho do-
 líčiti, že je kurvy syn: tehda pohnaný právo jmá vésti devět svědkův
 na prvé lože, kde je jeho máte ležela s nepravým mužem; tolikéz
 vedí na též na druhé lože; takéž ved' na třetí lože třetí devět
 svědkův, že je ležala máte jeho s nepravým mužem. Také móž syn
 brániti matere, že ta nenie, svědky svými. (To je nové právo; ale
 staré právo bylo, že na prvé lože vésti devět svědkův, (a to) uká-
 zati; tehda na druhé lože osmináste; tehda na třetí lože sedmimězi-
 dcietma svědkův.)

135) 221. Když žaluje z dědin, a po žalobě prosí práva, že jmá
 zpravc: a proto ludí nevedf.

136) 222. Biskup právo jmá též z dědin nebo z dluhův, jako
 zeměnin.

137) 223. Kanovníku z dědin též právo, jako zeměninu; takéž
 z dluhův.

138) 224. Opatu též právo z dědin, jako zemeninu: ale z dluhův
 opat sám zprav se sirotčím právem na čtenf, jakž rotu vydadie.
 leč za dřevního opata dlužen klášter nebo za neho. — (Ale dřeve
 bylo právo opatu za klášterský dluh dváky pravú rukú na svých
 prsiech položití, i vziati na svůj zákon, jakž rota vydaná.)

139) 225. Abbatysi též právo z dluhův, jako opatu; takéž z dědin.

140) 226. Když nevěří úrad, by jeho dobytek byl, jenž praví:
 „zajeli ste mi pro mého súsěda nevinné“: tehda vypršez na kříži si-
 rotčím právem, že jeho jest, což pokázal nebo vyručil, a ničiz jiný.

141) 227. Když žaluje z žitie s pówody, a odpoviedač před otpo-
 vědí neobránil: tehda též právo, jako z plena. Pakli brání před otpo-
 vědí, že die: „s právem-li mi odpoviedati, když s pówody na mě
 z toho žaluje?“ tehda pówodi sešli, a právo sirotcie, jakoby řekl:
 práva proší.

142) 228. Když žalují, že mu se škoda stala na miernej cestě, an
 přijem, i žive: tehda odpověd, že je popravef v ty časy byl, jako
 i dnes: což jest otjal, to mu je vše vrátil, a jinak je nevinen. Tehda
 právo postaviti svého tovariše své popravy v kaple za časa. Vezmě-
 taž oba popravece na své kmetstvo, jakž rotu vydadie, že vše vrátil.
 Ale doníž neprojdá, dotud vezdy beřta na své kmetstvo, dváky zdvi-
 hnice bez kříže, že nelze ztratiti přisahy proto. Pakli nepostaví
 druhého k sobě popravece, svého tovariše, ale sám vezmi na své
 kmetstvo, do třetice se opravuje, nebo na kříži zpravuj seš doniuz
 neprojdeš, dotud se zpravuj.

143) 229. Když pówod žaluje (o kón neb) cožkolivěk, že je vzehoval na
 svém huoji i živo i mrtvo: tehda právo postihnúti pówodu svědky, jakž
 draho zecněno; právo, jako z dluhu, na kříži. Pakli proti tej
 žalobě odpověd taká, že die: „ten kón, nebo cožkolivěk, jehož se
 Mikeš z Unhosče u mae jal, ten se jo rodil na mém huoji i živ

i mrtev, na to jmám pravějšie ľudí: tehda právo o to hřebi, čím se svědkóm právo dostane: ale voda neslušie. 145) Pakli odpovie, že die: „tento kóň, jehož se Mikeš z Unhošče jal, ten mi je takto přišel“, a nevěři-li by se u něho urodil: tehda právo na pówodových svědciach ledno. 146) Pakli pówod žaloval, že jeho nevzchoval na svém hnoji, ledno že mu jinak přišel, ale polnaný brání, že jej vzchoval mrtva i živa na svém hnoji: tehda právo na odpoviedačových svědciach.

147) 230. Když pówod žaluje, že kóň nebo čožkolivčák kúpil, nebo kak mu jest přišel, pověděl; ale odpovie-li, že die: „nevěři tomu, by byl tvój“: tehda právo pówodu vypřisieci, jehož se jal, samému svú rukú na kříži, a pówodovi svědci sešli; více práva nenie.

148) 231. Když pówod žaluje, jehož se jal, koliko let jměl dřeve, než jej ztratil: odpovie-li že je méně let jměl, než pówod pověděl: tehda právo na pówodových svědciach ostalo, že převýšil léta pówod, u nebož se jato, nebo vypierajú to; svědci sešli, že ponižil let. Pakliby otpierač převýšil pówodovi, by více let jměl, než pówod jměl, doníž neztratil: tehda hřebi mezi svědky o léta. 149) Tehda právo úřadu vyznati saměmi sobú, nebo listem, že je to, jehož se jeli, že se jemu bylo s právem dostalo, a ot nich dále nebo jemu podáno; a to berú na svú duši i na vieru. 150) Pakli toho svědectvie nepřinesl nebo nepřivedl: tehda je, ktož se doložil úřada, ten bude ztratil bez přísah.

151) 232. Ježto se popravec doloží, tomu vyznati samiem sobú nebo listem svým, že to bére na své kmetstvo, že mu se je s právem dostal u provinění, a ot nebo neb ot jeho tovařiše dostal se jemu, nebo u nebož se jato. Tehda když tak vyzná, bezpravně se jal; pakli tak popravec nevyzná, tehda jest propfel.

152) 233. Ježto se desk dokládá, tehda právo přinesti list, kak dsky svědčie, s právem-li se jemu dostalo, nebo dsky uslyšte, s právem-li mu užiti jich.

XXXIII. O zavržení svědka svědectvie.

XXXIV. Z hlavy i z přihlavného dobytka pomocníky zpraviti se, kaké přivěsti.

XXXV. Z ženského podávenie kaké přivesti svědectvie.

XXXVI. Kak svědectvie vésti, nebo pomocníky, všech řeči, vin, i všech nároków zpraviti se.

(Znamenáno, kak se v slubnie řeči (s ludmi?) ze co zpraviti.)

69) 234. Z plena právo se zpraviti zemským právem, jemuž vinu dávajú, samému třetímu. Ale byloliby pravějšé, aby pówod přísáhl napřed z své škody: tehdy právo byloby odpoviedači otpřisieci se; potom za vodu dva pomocníky otpřisezta, že je nevinen, z nebož popřisežen. — Z lúpeže takéž, z zlodějstva takéž, z přieboje takéž, z lesa posěčenje takéž.

XXXII

XXXV

frat. uveďte co dělá

XXXVI. 235. Ježto ^{frat. uveďte co dělá} ~~svědky~~ za vodu, z dluhový, nebo z dědin, nebo což ve dsky slušie: též právo, jako v úředě; ledno voda sešla mezi nimi z toho, ale ledno za vodu vrci hřebě. Tehda, když svědky postavie před křížem, rciž: „svědek,“ nebo „svědci právo vezmú.“

236. Z ohně právo se zpraviti, komuž vinu dávajú, samému sedmému. Ale byloliby pravějšě, pódod popřísez napřed svú škodu; tehda odpoviedač otpřisiehá se také, a za železo šest pomocníkú otpřisete, že nevinen. — Z výboje takéž, ze sveřepic takéž, z hlavy takéž, z přihlavného dobytka takéž, z chromoty takéž.

237. (Ježto se zpraviti samému svú rukú.) Zrady právo se otepřieti samému svú ruku, jemuž vinu dávajú; sirotčie právo. Pakliby žaloval z toho pódod, a odpoviedač jemu nebránil, na odpovědi pódodovi vésti právo za vodu. Z přivedenie takéž, z žitie, z přijetie takéž.

238. (Ježto vypřisieci z ran). Z modrých právo popřisieci samému svú rukú pódodu, zjevě co jej ran bolelo, nebo dáno; z otvřitých ran i z siných takéž.

239. Z podávenie dívky právo se otepřieti samému sedmému.

240. Z hanby ženské též právo, jako z dívky.

XXXVII. XXXVII. Kto móż svědkem býti čím nebo ze co jich kak vésti, o jetiú svědka.

8.

Fragmentum praxeos judiciariae.

Exscriptum e codice manu scripto olim Crumloviensi, nunc caes. reg. bibliothecae universitatis Pragensis, signato XVII. C. 22. Idem contextus reperitur in codice manu scripto bibliothecae principum a Colloredo-Mansfeld sec. XV, Stockholmio Pragam delato.

I. Kdyžby kto chtěl držeti koho dlúho na útocích.

Kdyžby kto chtěl koho na útocích držeti dlúho, uteka se ke dskám nebo k tomu úředníku, kterýž komorníky vydává, vložíž útok naň, nechajž státi do šesti nedělí, opravíž rok až do druhých šesti nedělí, a když druhých šest nedělí, a když třetích šest nedělí mine, vlož na něho póhon ve dsky k čtvrtým šesti nedělem, a kaž pohnati. A když rok přijde svědčiti póhonu, kaž komorníku, ať změte svědčenie; a když nebude svědčeno, tehdy máš lhótu mieti do šesti nedělí. Tu pak nedada minúti těm šesti nedělem, vložíž opět útok znovu, opravujž opět vždy v šesti nedělech až do třetice. A když mine opět osmnácte nedělí, kažíž jej opět i druhé pohnati, změtíž opět póhon; tu opět máš mieti lhótu do šesti nedělí. Tu pak opět nepropúštěje šesti nedělí, vložíž útok, opravujž rok vždy v šesti ne-